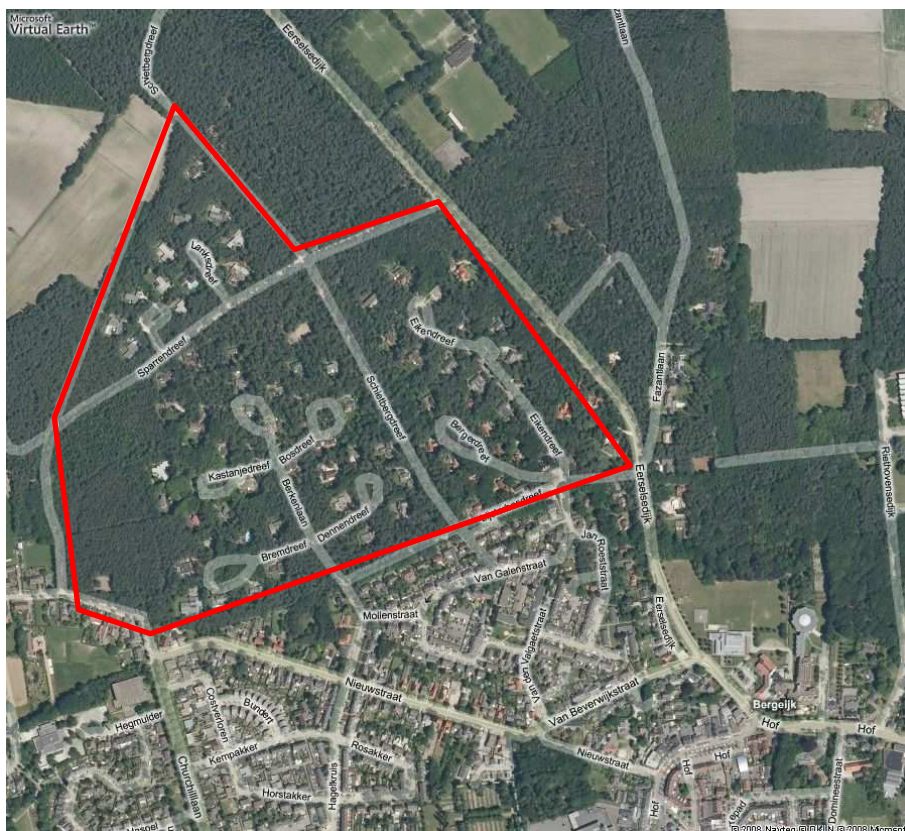

Quickscan haalbaarheid nieuwe woonboskavels woonbos Bergeijk in relatie tot de aanwezige natuurwaarden

Inleiding

Voorliggende notitie betreft een quickscan naar de mogelijke belemmeringen en kansen voor de realisering van 'woonboskavels' in het woonbos in Bergeijk (globaal weergegeven op onderstaande luchtfoto) in relatie tot de aanwezige natuurwaarden. Daarnaast is de gemeente Bergeijk voornemens om in het bestaande woonbos de privé-kavels uit te breiden, waardoor een groot deel van het bosgebied in particulier eigendom zal komen. In voorliggende notitie is een globaal overzicht gegeven van de mogelijkheden voor het toevoegen van woningen vanuit de aanwezige natuurwaarden. Tevens zijn de consequenties vanuit de natuurwetgeving, met name de Flora- en faunawet, weergegeven.

Globale weergave onderzoeksgebied

Beschrijving gebied

Het woonbos ligt aan de noordzijde van de kern Bergeijk. Aan de noord- en oostzijde wordt het gebied begrensd door een bosgebied, aan de westzijde bevindt zich een kleinschalig agrarisch gebied. Het gebied wordt omsloten door de Eerselsedijk, Dopheidendreef en Lijsterbesdreef.

Het terrein wordt gekenmerkt door een bosachtig karakter met hoogteverschillen. De weg Sparrendreef ligt op een hoger gelegen wal, vanwaar deze afloopt richting de kern. In het bos zijn enkele 'lussen' met grote woningen gesitueerd. Rond de woningen is het bos veelal meer gecultiveerd. In het gebied zijn op verscheidene plekken hopen tuinafval aangetroffen.

Het gebied kent een eenvormige beplanting van grotendeels grove den met verspreid Amerikaanse eik, zomereik, hulst, berk en tamme kastanje. Ondergroei ontbreekt grotendeels door een grote dichtheid aan beplanting. Het gebied biedt ruimte aan verscheidene vogelsoorten. Daarnaast zijn enkele eekhoorns aangetroffen.

Door de eenvormige beplanting zijn de natuurwaarden van het gebied naar verwachting beperkt. Grote delen van het bos zijn in gebruik ten behoeve van de houtproductie. Floristische waarden zijn grotendeels uit te sluiten. Slechts een beperkt aantal vogelsoorten zal zich in het gebied ophouden. In het bos zijn enkele soorten vleermuizen te verwachten, al ontbreken voor verblijfplaatsen geschikte bomen nagenoeg volledig. Het bos biedt daarnaast een leefgebied voor enkele grondgebonden zoogdieren zoals eekhoorns, konijnen, reeën en verscheidene muizensoorten. Door het ontbreken van oppervlaktewater zijn vissen volledig uit te sluiten en zullen amfibieën beperkt zijn tot de gebieden rondom tuinen met vijvers. Mierenhopen ontbreken in het bos.

Impressie van het onderzoeksgebied

Consequenties en mogelijkheden

De natuurwaarden in het woonbos zijn niet van zeer grote of bijzondere aard. De waarden zijn naar verwachting hoger rond de woningen. De beplanting is hier meer divers en afwisselend. Anderzijds is hier meer verstoring wat veel soorten weer afschikt. De meer aaneengesloten stukken van het bos zijn rustiger en minder verstoord. Deze gebieden zijn echter meer eentonig in de beplanting, waardoor geschikt leefgebied veelal ontbreekt. Ten behoeve van de bouw van enkele woningen in het bosgebied zijn belemmeringen dan ook naar verwachting overal van gelijksoortige aard. De voorkeur gaat uit naar het toevoegen van woningen in de productiebosdelen van het gebied en niet te verdichten in het bestaande bosgebied. Het gebied biedt echter wel veel mogelijkheden voor de ontwikkeling van natuurwaarden, al dan niet in combinatie met woningbouw.

Het woonbos biedt veel mogelijkheden voor het verder stimuleren van de natuurwaarden in het gebied. Aanbevolen wordt om bij het opstellen van een concreet stedenbouwkundig plan tevens een ecologisch ontwikkelingsplan (al dan niet in samenwerking met bewoners) op stellen, zodat tezamen met het toevoegen van woningen ook de natuurlijke waarden in het gebied worden versterkt en verbeterd. Met een dergelijk natuurontwikkelingsplan worden de mogelijke belemmeringen die het bouwen van woningen in een natuurlijk gebied met zich meebrengen omgevormd tot kansen.

Groene dooradering

Van belang is dat het gebied een groene dooradering blijft houden. De hoofdassen zouden in gemeentelijk eigendom en beheer moeten blijven, zodat het behoud en beheer gegarandeerd blijft. Enkele meer natuurlijke groene passages dienen dan natuurlijke doorgangen te vormen voor natuurwaarden. Met name de zone langs de Schletbergerdreef en de buitenranden van het bosgebied lenen zich hier erg goed voor.

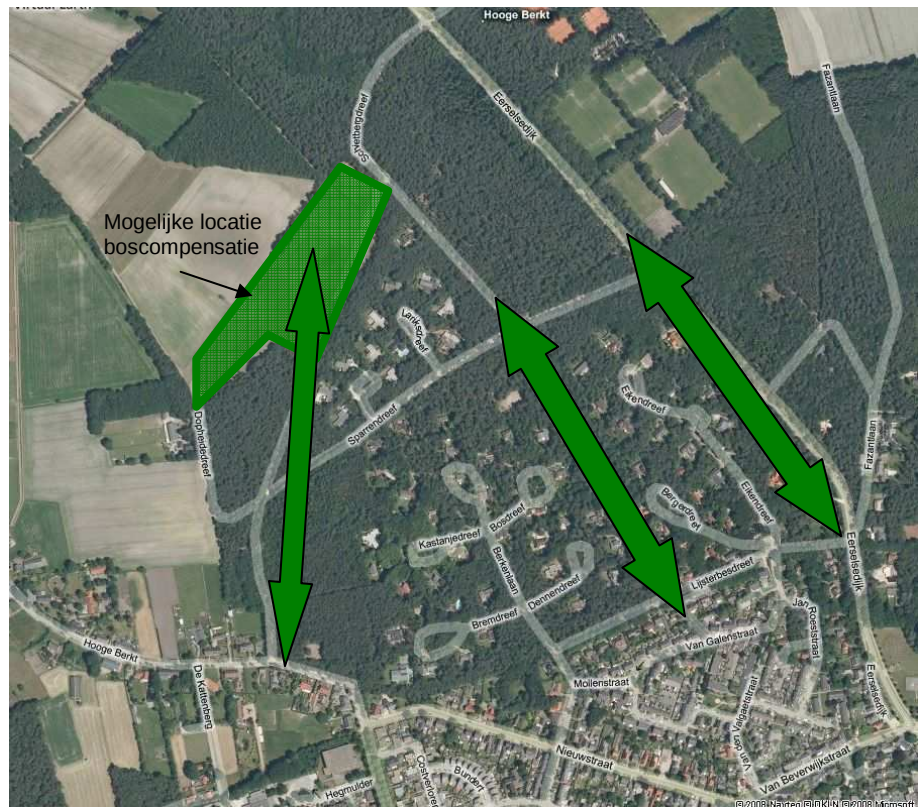
Compensatie

Vanuit vigerende natuurwetgeving en -beleid bestaat geen compensatieverplichting. De gemeente is desalniettemin voornemens de realisatie van nieuwe bouwkavels in het bosgebied te compenseren. Een zeer goede locatie van deze compensatie zou aan de noordzijde van het woonbos zijn (zie afbeelding pagina 4). Daarmee wordt het woonbos omvat door een brede natuurlijke buffer. De compensatie wordt op deze wijze ook zeer direct ingezet ten behoeve van de in het gebied aanwezige natuurwaarden. Tevens wordt het oostelijk gelegen natuurbosje verbonden aan het noordelijke bos. Hiermee zou een brede groene wig vanuit het achterliggende bosgebied richting de kern worden gerealiseerd.

Vergroten van de privé kavels

Het bos tussen de huidige kavels is momenteel in eigendom van de gemeente. Het onderhoud van dit deel van het bosgebied is lastig door de smalle stroken en slechte toegankelijkheid. De gemeente is voornemens om de privé kavels in het bestaande bosgebied te vergroten. Daarbij zou het bosgebied in stand moeten worden gehouden, en dus ook als zodanig bestemd blijven. Op deze wijze zou het onderhoud van het tussenliggende bosgebied in particulier eigendom komen. De insteek hierbij is dat het bos op eenzelfde wijze beheerd en onderhouden wordt. Kap van bomen zou hier niet toegestaan zijn.

De praktijk wijst echter uit in dat dergelijke kleine stukjes particulier eigendom moeilijk is te handhaven. Dergelijke bosgebiedjes worden in de loop van de tijd vaak uitgehold en natuurwaarden worden minder. Het bos wordt een stuk achtertuin. Dit kan worden voorkomen door de eigenaren te vragen een samenwerkingsverband op te richten. Het bosgebied zou hiermee in gezamenlijk (particulier) onderhoud kunnen komen. Voor het gebied zou in samenspraak met de bewoners een beheerplan kunnen worden opgesteld. De betrokkenheid van eigenaren bij het bosgebied wordt op deze wijze versterkt. Onderhoud kan collectief door bewoners zelf of door een bedrijf verricht worden, waardoor kosten gedrukt worden. Op deze wijze blijft het bosgebied een samenhangend natuurlijk geheel waar bewoners direct in betrokken zijn.

Groene dooradering woonbos en mogelijke locatie boscompensatie

Afrastering

Om de ecologische structuur in het gebied ook met het vergroten van kavels in stand te houden, is het van belang om het gebied niet te versnipperen door het plaatsen van hekken en hekwerken. De voorkeur gaat ernaar uit om op kavelgrenzen géén hekwerk te plaatsen. Mocht hekwerk toch noodzakelijk zijn dan is het aan te bevelen hier beperkingen bij op te nemen. Het is onwenselijk om het bosgebied te doorkruisen met hoge en dichte hekwerken. Zo zouden nieuwe hekwerken passeerbaar voor zoogdieren en amfibieën moeten worden. Dit betekent een beperkte hoogte, maximaal 1,30 meter en een open onderzijde met grote mazen. Schapenhek zou een voorbeeld van eventueel geschikt hekwerk kunnen zijn.

Impressie erfafscheiding

Vervuiling

Momenteel wordt vooral nabij de woningen veel tuinafval in het omliggende bos gedumpt. Dit zorgt voor een vervuiling van het natuurlijke bosgebied met veelal uitheemse soorten. Het is gewenst dit tegen te gaan door een goede afvoerregeling voor tuinafval.

Kansen

Op pagina 3 is reeds aangegeven dat het woonbos veel mogelijkheden biedt voor het verder stimuleren van de natuurwaarden in het gebied. Aanbevolen wordt om bij het opstellen van een concreet stedenbouwkundig plan tevens een ecologisch ontwikkelingsplan (al dan niet in samenwerking met bewoners) op stellen. Hiermee worden de mogelijke belemmeringen die het bouwen van woningen in een natuurlijk gebied met zich meebrengen omgevormd tot kansen.

De combinatie van woningbouw en natuur geeft daarnaast de mogelijkheid om de ontwikkeling extra te profileren. Wonen in het bos wordt opgeplust naar wonen in de natuur. Deze combinatie biedt tevens extra mogelijkheden voor recreatie (bijvoorbeeld in de vorm van ommetjes) in het gebied. Het gebied wordt meer aantrekkelijk.

Hierna is een aantal kansen voor de natuurwaarden in het woonbos weergegeven. Deze aanpassingen zijn goed te combineren met de bouw van enkele woningen in het bosgebied. Van belang hierbij is wel dat de woningen op ruime afstand van elkaar worden geplaatst, waardoor de natuurwaarden in het tussenliggende bosgebied zich goed kunnen ontwikkelen.

Omvormen bosgebied

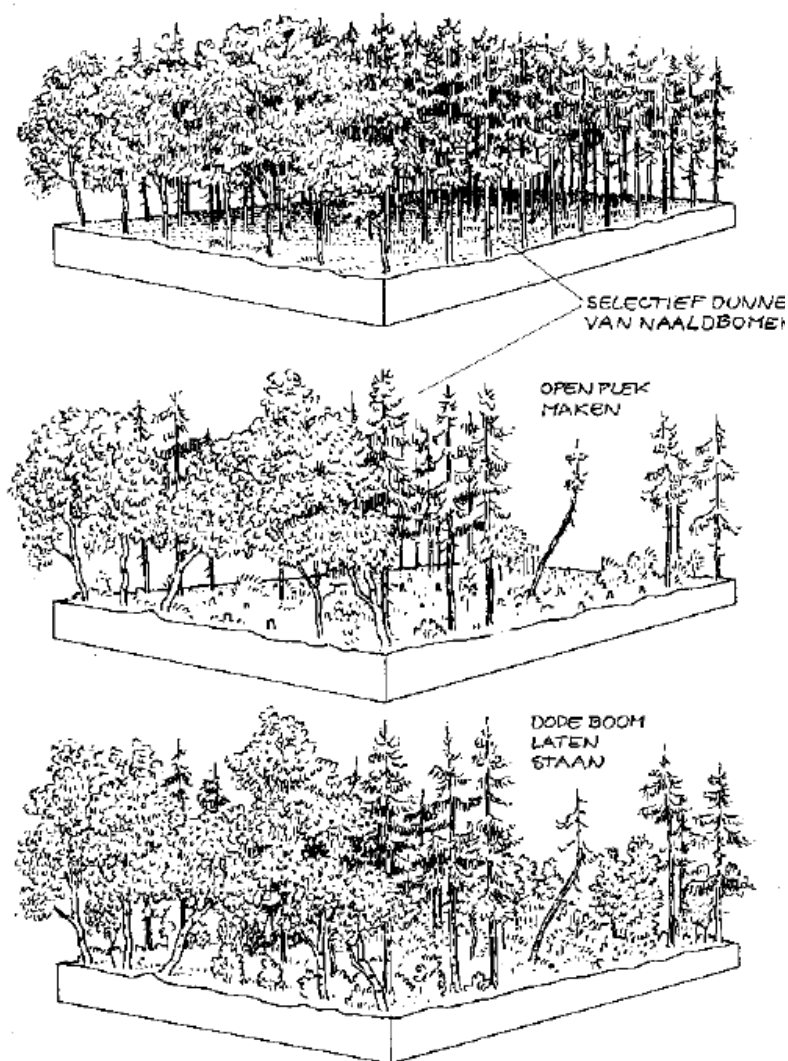
Naaldbos biedt door de eenvormigheid in opbouw en de vaak geringe boomafstand ruimte aan enkele heel specifieke diersoorten. Zo vinden reeën veel dekking in dichte naaldbossen. In zijn algemeenheid geldt dat een naaldbos aan minder soorten planten en dieren ruimte biedt dan een loofbos. Een bos dat vooral uit naaldbomen bestaat kan omgevormd worden tot een meer gemengd bos door dunning van het naalddhout.

Creëren golvende bosranden

Diverse soorten dieren zijn gebaat bij een bosrand die niet kaarsrecht verloopt, maar hier en daar naar binnen buigt. Hierdoor ontstaan luwe plekken waar dieren gemakkelijk kunnen schuilen en de omgeving kunnen overzien voordat ze het bos verlaten. Bij het maken van zo'n inham aan de zuidkant van het bos wordt het er 's zomers extra warm. Dat is gunstig voor vlinders. Het inspringen hoeft niet te bescheiden plaats te vinden: de rand mag gerust 20 tot 50 meter teruglopen.

Creëren open plek

In een bos van voldoende formaat, bijvoorbeeld groter dan 5.000 m², kan een open plek gemaakt worden. Als globale richtlijn geldt dat een open plek in een bos een doorsnede moet hebben van 1,5 tot 2 keer de hoogte van de bomen. Dan valt er voldoende (zon)licht op de bodem waarvan allerlei planten en dieren profiteren, bijvoorbeeld dagvlinders die graag op zulke luwe, zonnige plekken vertoeven. Er kan ook een open plek gemaakt worden door een vorm van hakhoutbeheer toe te passen.

Omvormen van een eenvormig bos naar een gevarieerd bos

Gevolgen Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Onder bepaalde voorwaarden is een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

1. Soorten van tabel 1 - algemene soorten - lichtste beschermingsregime
2. Soorten van tabel 2 - overige soorten - middelste beschermingsregime
3. Soorten van tabel 3 - genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB - zwaarste beschermingsregime

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 t/m 3; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd.

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht en is derhalve geen ontheffing nodig.

Op basis van ligging, karakter en beschikbare gegevens is naar verwachting in het ontwikkelingsgebied vooral sprake van algemene soorten, waarvan overigens een deel wel beschermd is. Te noemen is een aantal algemeen voorkomende licht beschermde tabel 1-soorten zoals de gewone pad naast een aantal strikter beschermde broedvogels, vleermuizen en de eekhoorn.

Licht beschermde soorten (tabel 1-soorten)

De ingreep zal ongeacht van de plaatsing naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van enkele soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten, omdat er voldoende leefgebied in de omgeving aanwezig blijft en het algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Flora- en faunawet is derhalve niet noodzakelijk.

Vogels

Met broedvogels kan in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door eventuele kap- en sloopwerkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (circa maart tot en met juli) indien concreet broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde.

Er is een aantal vogelsoorten waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en bij verwijdering van de broedplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd. Dit betreft onder andere alle uilen en spechten. Als verblijfplaatsen van deze vogels worden aangetast door het initiatief dient mogelijk ontheffing te worden aangevraagd, die echter aan zeer strenge eisen dient te voldoen (zwarte toets). Concreet moet op dat moment aangetoond worden dat er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en dat alternatieven ontbreken. Er wordt geadviseerd om beter inzicht in het belang van het onderzoeksgebied voor deze vogels te krijgen. Hiervoor is aanvullend veldonderzoek nodig, dit kan worden uitgevoerd in het voorjaar van 2008.

Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet (tabel 3-soorten). Het gebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Daarnaast is de aanwezigheid van verblijfplaatsen (met name in bomen) zonder veldonderzoek nooit volledig uit sluiten. Het geniet derhalve de aanbeveling om nader onderzoek uit te voeren naar de concrete aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen en het gebruik van het terrein door vleermuizen.

Om het terrein geschikt te houden en te maken voor vleermuizen is het wel belangrijk om het aanbrengen van verlichting zoveel mogelijk te voorkomen. Nagenoeg alle vleermuissoorten zijn gevoelig voor lichtverstoring. Geadviseerd wordt om op het terrein geen verlichting aan te brengen. Lage armaturen met wit licht die naar beneden uitstralen vormen geen belemmering voor vleermuizen en zouden gebruikt kunnen worden.

Eekhoorn

Een eekhoorn maakt jaarlijks een nest voor het grootbrengen van de jongen en aan het eind van de herfst wordt een vijftal winternesten gebouwd om de winter in door te brengen. Elk jaar worden de nesten op een andere plek gebouwd. Alleen in de periode dat het nest gebruikt wordt voor de verzorging van de jongen is dat nest beschermd. De winternesten zijn alleen beschermd in de periode dat ze gebruikt worden voor de overwintering, omdat er elk jaar nieuwe nesten worden gemaakt.

Het onderzoeksgebied is daarnaast geschikt als foerageergebied (jachtgebied). Foerageergebied is alleen beschermd als het van essentieel belang is voor een verblijfplaats. Dus bij het verdwijnen van het foerageergebied zou de verblijfplaats ook verdwijnen. In voorliggend geval is er echter genoeg foerageergebied in de omgeving over (met name het noordelijke bosgebied), waardoor eventuele verblijfplaatsen in de omgeving van het onderzoeksgebied niet in het geding zijn. Naar verwachting kan de eekhoorn van het gebied gebruik blijven maken, indien de woningen op een ruime afstand van elkaar worden geplaatst en het bosgebied tussen de woningen beschikbaar blijft voor de dieren.

Met de eekhoorns in het gebied kan dan ook relatief eenvoudig rekening worden gehouden door eventuele kap- en sloopwerkzaamheden niet uit te voeren in de kraamperiode (circa maart tot en met mei) en de winterperiode, indien concrete nesten aanwezig zijn.

Gevolgen Boswet

De Boswet kent compensatie in de vorm van een herplantplicht voor houtopstanden. Van de herplantplicht in het kader van de Boswet is een aantal categorieën uitgezonderd, zoals bijvoorbeeld houtopstanden in de bebouwde kom. Op dergelijke houtopstanden kan vervolgens wel een kapvergunning nodig zijn op basis van de APV. Ook aan een kapvergunning kan een herplantplicht worden gekoppeld of verplichte bijdrage aan een gemeentelijk groenfonds.

De gemeente Bergeijk heeft de bebouwde kom begrensd in het kader van de Boswet. Het woonbos ligt binnen deze bebouwde kom waardoor geen sprake is van een herplantplicht in het kader van de Boswet.

Gevolgen EHS

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het natuurbeleid. De EHS is in provinciale streekplannen uitgewerkt. In of in de nabijheid van de EHS geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Het woonbos maakt geen deel uit van de EHS of de provinciale Groene Hoofdstructuur (GHS). Het omliggende bosgebied betreft wel EHS en heeft het natuurdoeltype 'Multifunctioneel Bos'. Naast een bosbouwfunctie hebben multifunctionele bossen ook een functie voor de natuur en recreatie. Multifunctionele bossen zijn in Noord-Brabant algemeen. Met het toevoegen van woningen in het woonbos zal de waarde van het omliggende EHS-gebied naar verwachting niet worden aangetast. Met name indien de woningbouwontwikkeling gepaard gaat met een versterking van de natuurlijke diversiteit in het woonbos zijn negatieve effecten op het omliggende bosgebied niet te verwachten.

Begrenzing EHS, natuurdoeltype Multifunctioneel Bos (groen).

Conclusie

De natuurwaarden in het woonbos zijn niet van zeer grote of bijzondere aard. De waarden zijn naar verwachting hoger rond de woningen. De beplanting is hier meer divers en afwisselend. Anderzijds is hier meer verstoring, wat veel soorten weer afschikt. De meer aaneengesloten stukken van het bos zijn rustiger en minder verstoord. Deze gebieden zijn echter meer eentonig in de beplanting waardoor geschikt leefgebied veelal ontbreekt.

Ten behoeve van de bouw van nieuwe woningen in het bosgebied zijn belemmeringen naar verwachting overal van gelijksoortige aard. De volgende aanbevelingen worden gedaan om de natuurlijke waarden in het gebied te behouden en versterken:

- behoud van een groene dooradering van het gebied; de hoofdassen zouden hierbij in gemeentelijk eigendom en beheer moeten blijven;
- inzetten van eventuele boscompensatie nabij het woonbos;
- laten oprichten van een samenwerkingsverband door de eigenaars bij het vergroten van de privé kavels om beheer en onderhoud gezamenlijk te regelen/organiseren;
- voorkomen van het plaatsen van afrastering op kavelgrenzen, of deze aan beperkingen stellen.

Aanbevolen wordt om bij het op stellen van een concreet stedenbouwkundig plan tevens een ecologisch ontwikkelingsplan (al dan niet in samenwerking met bewoners) op stellen.

Flora- en faunawet

Op basis van deze quickscan wordt geconstateerd dat het onderzoeksgebied een potentiële habitat biedt voor een aantal (algemene) beschermde soorten. Hoewel er geen gerichte veldinventarisatie heeft plaatsgevonden, is op basis van de beschikbare literatuurgegevens en een veldbezoek vastgesteld dat het terrein mogelijk van belang is enkele licht beschermde soorten (tabel 1-soorten) en voor strikter beschermde broedvogels, vleermuizen en de eekhoorn.

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van enkele soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Flora- en faunawet is derhalve niet noodzakelijk.

Met broedvogels kan in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door eventuele kapwerkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (circa maart tot en met juli) indien concreet broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde.

Er is een aantal vogelsoorten waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en bij verwijdering van de broedplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd. Het gebied biedt mogelijkheden voor deze vogelsoorten. Er wordt geadviseerd om beter inzicht in het belang van het onderzoeksgebied voor deze vogels te krijgen. Hiervoor is aanvullend veldonderzoek nodig, dit kan worden uitgevoerd in het voorjaar van 2008.

Het gebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Daarnaast is de aanwezigheid van verblijfplaatsen (met name in bomen) zonder veldonderzoek nooit volledig uit sluiten. Het geniet derhalve de aanbeveling om nader onderzoek uit te voeren naar de concrete aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen en het gebruik van het terrein door vleermuizen.

Met de eekhoorns in het gebied kan dan ook relatief eenvoudig rekening worden gehouden door eventuele kap- en sloopwerkzaamheden niet uit te voeren in de kraamperiode (circa maart tot en met mei) en de winterperiode indien concrete nesten aanwezig zijn.

Boswet en EHS-beleid

Vanuit de Boswet en het EHS-beleid zijn geen gevolgen voor de ontwikkeling van woningen in het woonbos te verwachten.